

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Козак Ю.Г.

“ ___ ” _____ 2017 р.

ВИПУСКНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «міжнародна економіка»

за темою:

«Удосконалення зовнішньої торгівлі товарами і послугами Київського
регіону»

Виконавець

студентка 43 групи факультету
міжнародної економіки

Мишинська Крістіна Валеріївна _____

Науковий керівник:

д.е.н., професор

Козак Юрій Георгійович _____

Одеса 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. Теоретично-методичні основи дослідження зовнішньої торгівлі товарами та послугами	5
1.1. Сутність та особливості зовнішньої торгівлі товарами та послугами.....	5
1.2. Організація зовнішньоторговельних операцій.....	11
1.3. Методи оцінки зовнішньої торгівлі товарами та послугами на рівні регіону...	20
Висновки до розділу 1.....	24
Розділ 2. Аналіз зовнішньої торгівлі товарами та послугами у Київському регіоні	25
2.1. Загальна характеристика Київського регіону як суб'єкта зовнішньоторговельної діяльності.....	25
2.2. Аналіз зовнішньої торгівлі товарами Київського регіону.....	33
2.3 . Аналіз зовнішньої торгівлі послугами Київського регіону.....	42
Висновки до розділу 2.....	49
Розділ 3. Основні напрями вдосконалення зовнішньої торгівлі товарами та послугами Київського регіону	50
3.1 Шляхи покращення зовнішньоторговельної діяльності Київського регіону через підвищення інвестиційної привабливості.....	50
3.2. Оптимізація зовнішньої торгівлі товарами у Київському регіоні	53
3.3 Оптимізація зовнішньої торгівлі послугами у Київському регіоні.....	63
Висновки до розділу 3.....	66
ВИСНОВКИ	67
Список використаних джерел.....	70

ВСТУП

На сьогоднішній день одним з головних напрямків міжнародної співпраці є зовнішня торгівля товарами і послугами . У загальному виді зовнішня торгівля є засобом, за допомогою якого країни можуть розвивати спеціалізацію, підвищувати продуктивність своїх ресурсів і в такий спосіб збільшувати загальний обсяг виробництва.

Дослідженням проблематики удосконалення зовнішньої торгівлі товарами і послугами Київського регіону присвячено праці багатьох науковців, серед яких можна виокремити П'янкову О.В., Ралко О.С., Дідковську Б. В., та ін. У літературі, викладеній науковцями, визначено поняття зовнішньої торгівлі, проаналізовано стан зовнішньої торгівлі товарами і послугами Київського регіону, знайдено шляхи підвищення конкурентоспроможності регіону.

Зовнішня торгівля дає країні можливість спеціалізуватися на тих видах діяльності, в яких вона має порівняльні переваги і підпорядковує національних виробників здоровій дисципліні для підтримання конкурентоспроможності компанії на міжнародній арені. Це зумовлює вищу продуктивність і зростання життєвого рівня, оскільки споживачі дістають змогу користуватися ширшим вибором товарів та послуг за нижчими цінами. Тому питання, щодо удосконалення зовнішньої торгівлі відіграє дуже велике значення та обумовлює **актуальність** зазначеної теми випускної роботи.

Мета роботи полягає у розробці пропозицій, щодо удосконалення зовнішньої торгівлі товарами і послугами Київського регіону для посилення позицій України на міжнародній арені.

Для досягнення мети потрібно вирішити наведені нижче **завдання**:

- дослідити зовнішньоекономічну діяльність регіону;
- визначити методи оцінки зовнішньої торгівлі товарами та послугами на рівні регіону;
- розглянути організацію зовнішньоторговельних операцій;
- провести аналіз зовнішньої торгівлі товарами та послугами Київського регіону;

- розробити рекомендації, щодо оптимізації зовнішньоекономічної діяльності регіону.

Об'єктом дослідження є процес удосконалення зовнішньої торгівлі регіону.

Предмет дослідження виступають теоретичні основи, щодо покращення зовнішньоекономічної діяльності Київського регіону .

Методологічну основу випускної роботи складають наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, щодо проблем удосконалення зовнішньоекономічної діяльності регіону. У роботі було використано наступні загальнонаукові та спеціальні методи: методи абстрагування, порівняння та узагальнення, статистичного аналізу, а також графічні методи аналізу.

Інформаційною основою дослідження виступають статті, монографічна та наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України та Міністерства економіки.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Державне регулювання інноваційного розвитку має бути ретельно виваженим і спиратися на науково обґрунтовану теоретично-методичну базу. У зв'язку з цим виникає необхідність визначення основних принципів і завдань державного регулювання та дослідження дії регуляторів прямого (адміністративного) та непрямого (економічного) державного впливу на інвестиційно-інноваційні процеси.

Таким чином, покращення ЗЕД підприємств регіону не суперечить орієнтації підприємства на одержання прибутку. Навпаки, вона є вираженням його прагнення до прибутковості. Разом з тим необхідно сказати, що покращення ЗЕД підприємства формує трохи інший підхід до його функціонування в цілому. Керівники підприємства починають розглядати питання прибутковості з позицій якості, споживчих властивостей продукції, конкурентноздатності, тобто реалій конкурентної боротьби.

Доцільно використовувати іноземний досвід, який надає широкий спектр механізмів – у площині як державної підтримки інноваційних процесів у національному господарстві, так і державного сприяння експорту за посередництва фінансових, інституційних і політичних інструментів, включно з регіональними угодами про вільну торгівлю.

ВИСНОВКИ

У результаті аналізу широкого спектра теоретичних та аналітичних джерел щодо проблеми ЗЕД Київського регіону та визначення напрямків щодо її підвищення зробимо такі висновки:

1. Зовнішня торгівля - це специфічний сектор економіки окремої держави, суб'єктами якого сьогодні є підприємницькі структури, пов'язані з реалізацією товарів (послуг, ідей) на зарубіжних ринках і частини зарубіжного товару на національному ринку. Зовнішня торгівля України є об'єктом національного державного регулювання і пов'язана з торговельним балансом країни. Зовнішня торгівля — це торгівля будь-якої країни світу з іншими країнами товарами або послугами, що складається з оплачуваного експорту та оплачуваного імпорту.
2. Існує 3 основних етапи здійснення ЗТО, до яких входять: Підготовка ЗТО, укладання ЗТК та організація контролю, виконання та припинення зовнішньоторгового контракту. Кожен з етапів має стадій, за якими він відбувається. Через порушення послідовності виконання стадій певного етапу здійснення зовнішньоторговельної операції стає неможливим.
3. Серед підходів щодо оцінки ЗЕД регіону найбільш ефективними були: SWOT-аналіз та економіко-математичні методи. SWOT-аналіз характеризується універсальністю, гнучкістю та може використовуватися як для оперативної оцінки, так і для стратегічного планування на тривалий період. Індексний метод дав змогу вивчити динаміку зовнішньоторговельного обороту (експорт плюс імпорт), фізичного обсягу експорту та імпорту, зміни рівня експортних та імпортних цін на товари при визначенні індексу умов торгівлі, зміни товарної структури зовнішньоторговельного обороту. Однак жодна із методик не дає змоги об'єктивно оцінити рівень ЗЕД регіону, тому необхідно використовувати комплекс методик задля отримання адекватної оцінки зовнішньоторговельної діяльності регіону.
4. У територіальній структурі промислового комплексу Київського регіону домінуюча роль належить Київській промисловій агломерації та великим

промисловим вузлам. Київська промислова агломерація - це складна система, ядром якої постає промисловий вузол міста-мільйонера Києва.

5. Район відрізняється великою густиною шляхів сполучення. Автомобільний транспорт перевозить в основному пасажирів, а також продукцію АПК. Через район також проходять транзитні автомагістралі, що ведуть до Болгарії, Туреччини, Польщі, Росії та інших країн. Особливе місце належить повітряному транспорту. Київ - найбільший вузол повітряних сполучень у країні. Велике значення мають річкові перевезення по Дніпру, Десні і Прип'яті. Найбільші річкові порти: Київ та Чернігів.

6. Експорт товарів Київського регіону у 2016 р. становив 13,3 млн. дол. США, та зменшився на 13,5% проти обсягу 2015 р. та на 14,2% проти обсягу 2014 р. Основу товарної структури експорту Київської області склали готові харчові продукти, продукти рослинного походження, жири та олії тваринного або рослинного походження, продукція хімічної промисловості (полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них), паперової та деревообробної промисловості, а також машинобудування (електричні, механічні машини та механізми).

7. Імпорт товарів Київського регіону у 2016 р. становив 24 млн.дол.США. Найсуттєвішими імпортними поставками товарів з Київської області є: риба і ракоподібні, їстівні плоди та горіхи, палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки, фармацевтична продукція, ефірні олії, різноманітна хімічна продукція, пластмаси, полімерні матеріали, папір та картон, вироби з чорних металів, реактори ядерні, котли, машини, електричні машини, засоби наземного транспорту, крім залізничного

8. На основі SWOT-аналізу визначено такі сильні й слабкі чинники (сторони) та можливі зовнішні впливи (можливості та загрози) на подальший соціальний та економічний розвиток Київського регіону. Ключовими факторами міжнародної конкурентоспроможності Київського регіону є: вигідне географічне розташування, значний транзитний потенціал та розвинута транспортна інфраструктура, сприятливі умови для ведення сільського господарства, розгалуженість транспортної системи, багатогалузева економіка, високий інтелектуальний

потенціал в сфері АПК, наявність високих технологій в галузі сільського господарства, висока частка економічно активного та мобільного населення.

9. Серед чинників, що стримують розвиток ЗЕД регіону слід відзначити наступні: значна протяжність регіону з півночі на південь, наявність великих агрохолдингів (висока концентрація земельних ресурсів в одних руках), депопуляція сільського населення, велика кількість адміністративно-територіальних одиниць, недосконалий поділ на райони, зменшення кількості організацій, що виконують наукові дослідження і розробки.

10. Одним з головних факторів підвищення ЗЕД Київського регіону є інвестиційна складова. Пріоритетними шляхами стимулювання ПП в Київський регіон мають бути: покращення інвестиційного клімату; розвиток інвестиційного ринку та інвестиційної інфраструктури, створення сучасної системи державних гарантій захисту іноземних інвестицій; інформаційно-аналітичне забезпечення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

11. З прискоренням процесів деіндустріалізації національної економіки для України посилюється необхідність закріпитись у міжнародному поділі праці у статусі постачальника високотехнологічних послуг (Це зумовлює потребу нашої держави в реалізації державної політики, спрямованої на активізацію економічних механізмів сприяння підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної сфери послуг на внутрішньому і світовому ринках. Тут доцільно скористатись іноземним досвідом, який надає широкий спектр механізмів – у площині як державної підтримки інноваційних процесів у національному господарстві, так і державного сприяння експорту за посередництва фінансових, інституційних і політичних інструментів, включно з регіональними угодами про вільну торгівлю).

Список використаних джерел

1. Агеев О. Шляхи інтеграції України в транспортну систему Європи // Урядовий кур'єр. – 2005. - № 71. – С.14
2. Альошкіна Л.П. Регіональний аспект здійснення зовнішньоекономічної діяльності в Україні // Зовнішня торгівля, 2013. - №2 - С.51-58.
3. Асаул А. Систематизація факторів, що характеризують інвестиційну привабливість регіонів / А. Асаул // Регіональна політика. – 2008. – №2. – С. 53–62.
4. Білоцерківець В. В. Міжнародна економіка. Підручник / В. В Білоцерківець, О. О. Завгородня, В. К. Лебедева та ін.; За ред. А. О. Задой, В. М. Тарасевича. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
5. Бородавкіна Н.Ю. Внешнеэкономическая деятельность в регионе как объект моделирования / Н.Ю. Бородавкіна // Известия Санкт- Петербургского университета экономики и финансов. - 2010. - №1 (57). – С. 47-54
6. Биндер А., Петровский А. Интерхозяйственный опыт, которым нельзя пренебречь // Мировая экономика и международные отношения. – 2009. – № 4. – С. 122–128.
7. Власов, В. Глобализационное влияние - стратегическая основа развития международной торговли / В. Власов // Экономика Украины. - 2007. - № 10 - С. 14.
8. Гайдучький, А. Методологічні аспекти інвестиційної привабливості економіки / А. Гайдучький // Регіональна економіка. - 2004. - № 4 - С. 81-86.17
9. Гончар І.А. Характер формування зовнішньої торгівлі України: статистична оцінка / І.А. Гончар, В.О. Бабірад-Лазунін // Статистика України. – 2013.– №2. – С. 16-20
10. Експрес-випуск «Зовнішня торгівля України товарами за 2014 рік», Державна служба статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. Єрмакова О. А. Зовнішньоекономічна діяльність регіону: навчальний посібник / О. А. Єрмакова, Ю. Г. Козак. – Одеса: Фенікс, 2013. – 332 с

- 12.Єрмакова О. А. Регіон як самостійний суб'єкт міжнародних економічних відносин / О. А. Єрмакова // Актуальні проблеми економіки: наук. журнал. – 2010. - №4(106). – С. 169-175.
- 13.Зовнішньоекономічна діяльність підприємств регіонів України в умовах посилення внутрішньої та зовнішньої нестабільності - 2014- [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://repo.sau.sumy.ua/bitstream/123456789>
- 14.Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон [монографія]. / Ю. Г. Козак, Н. В. Притула, О. А. Єрмакова та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 240 с.
- 15.Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2014 році [Текст] : Статистичний збірник / Відповідальний за випуск А. О.Фризоренко. –К., 139 с.
- 16.Зовнішня торгівля України. Громадська Рада при Державній митній службі України. // [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://myto.org.ua/taxonomy/term/125>
- 17.І. І. Павленко, О. В. Варяниченко, Н. А. Навроцька МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ТА ІНВЕСТИЦІЇ НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК Київ « Центр учбової літератури » 2012
- 18.Кісельов А.П. Основи бізнесу - Підручник. - Київ.: Вища школа, 1997., - 191 с.
- 19.Клавдиенко, В. П. Мировая торговля энергоносителями / В. П. Клавдиенко // Энергия: экономика, техника, экология. - 2006. - № 7. - С. 2-8.34.
- 20.Козак Ю.Г. Міжнародні стратегії економічного розвитку: Навч. посіб. / Ю. Г. Козак, Ю. І. Єхануров, В. В. Ковалевський. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 353с
- 21.Кругман П., Обстфельд М. Международная экономика: теория и политика. Пер.с английского. – М.: Юнити, 1997.
- 22.Макогон, Ю. Стратегия выхода экономики из кризиса / Ю. Макогон // Економіст. - 2009. - № 6. - С. 28-32.62.
- 23.Модернізація України – наш стратегічний вибір : щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К., 2011. – 416 с.

- 24.Офіційний сайт Головного управління статистики у м.Києві [Електронний ресурс]–Режим доступу до веб-сайту: <http://gorstat.kiev.ukrstat.gov.ua>
- 25.Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]–Режим доступу до веб-сайту: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 26.Офіційний сайт Київської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]–Режим доступу до веб-сайту: <http://invest-koda.org.ua/>
- 27.Павленко І.І., Варяниченко О.В., Навроцька Н.А. Міжнародна торгівля та інвестиції, Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2012. – 256 с.
- 28.Проблеми та перспективи зовнішньоекономічної діяльності підприємств України - 2016 - [Електронний ресурс]- Режим доступу: http://sophus.at.ua/ED_2016_1/13
- 29.Регіональне управління зовнішньоекономічною діяльністю в умовах інтеграції України в глобальний економічний простір: метод. рек. / О. О. Труш, В. В. Говоруха, С. В. Белан та ін.; за заг. ред. О. О. Труша. - К. : НАДУ, 2010. - 36 с.
- 30.Сахаров В.Є., Будкін В., Єрохін С., Зав'ялова О., Белінська Я., Павлюк О. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. - К.: Національна академія управління, 2008.- 432 с.
- 31.Солонінко К. С.Міжнародна економіка Навчальний посібник / К.: Кондор, 2008.- 380 с.
- 32.СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ на період до 2020 року. Керівний комітет та Робоча група із розробки Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 р. - [Електронний ресурс]- http://surdp.eu/uploads/files/Kyivska_RDS_FINAL_UA.pdf
- 33.Сучасні тенденції регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах глобалізації – 2014- [Електронний ресурс]- Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua /3355
- 34.Трапезников, В. А. Валютное регулирование в международном инвестиционном праве / В. А. Трапезников. - М.: Волтерс Клувер, 2004. - 168 с.13.
- 35.Філіпенко, А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А. С. Філіпенко. - К.: Знання, 2007. - 670 с.

- 36.Хасбулатов Р.И. Мировая экономика. – М.: ИНСАН, 1994.
- 37.Шовкун І.А. Високотехнологічні послуги у зовнішній торгівлі: світовий досвід та українські реалії / І.А. Шовкун // Економіка України. – 2013.– №9. – С. 47-72
- 38.Экономика предприятия : учебник для бакалавров / Е.Н. Клочкова, В.И. Кузнецов, Т.Е. Платонова ; под ред. Е.Н. Клочковой Москва : Юрайт 2014
- 39.Папп В. Пріоритетні напрями формування регіональної інноваційно інвестиційної політики / В. Папп // Економіст. – 2007. – № 9. – С. 40–42.